

Vaste Commissie voor Taaltoezicht
Warandeborg 4 – 1000 BRUSSEL

Brussel,

[...]

[...]

Betreft: brochure juridische eerstelijnsbijstand en slachtofferonthaal

Mijnheer de administrateur-generaal,

In zitting van 17 februari 2023 onderzocht de Nederlandse afdeling van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht (VCT) uw vraag om advies over brochure juridische eerstelijnsbijstand en slachtofferonthaal in andere talen.

In uw brief van 2 september 2022 heeft u de VCT het volgende meegedeeld:

“Het Agentschap Justitie en Handhaving, o.a. bevoegd voor de organisatie van de juridische eerstelijnsbijstand en de dienst slachtofferonthaal binnen de justitiehuisen, wenst het Zorgcentrum na Seksueel Geweld (hierna: ZSG) in Gent in het kader van een proefproject te ondersteunen met het aanreiken van een brochure juridische eerstelijnsbijstand en slachtofferonthaal. Zorgcentrum na Seksueel Geweld, gespecialiseerde zorg voor slachtoffers van seksueel geweld en hun steunfiguren

Bij een Zorgcentrum na Seksueel Geweld (hierna ZSG) kan een slachtoffer de volgende zorg krijgen:

- Medische zorg: zowel verzorging van verwondingen en letsels als onderzoeken en behandeling van allerlei fysieke, seksuele of reproductieve gevolgen
- Psychische zorg: de eerste psychische zorgen (zowel een luisterend oor als ook uitleg over wat normale reacties zijn na een schokkende gebeurtenis, advies over hoe je daar mee om kan gaan) alsook verdere begeleiding bij de Zorgcentra na Seksueel Geweld-psycholoog
- Een forensisch onderzoek: het vaststellen van letsels, onderzoeken van sporen van de pleger, verzamelen van bewijsmateriaal voor als een slachtoffer klacht wil neerleggen
- Klacht neerleggen bij de politie indien gewenst, met behulp van speciaal opgeleide zedeninspecteurs
- Opvolging nadien: zowel medische opvolging voor eventuele medicatie of voor letsels, als psychische opvolging bij het verwerkingsproces van het gebeurde.

Het is bewezen dat slachtoffers die deze allesomvattende zorg krijgen na seksueel geweld een grotere kans hebben op herstel, sneller herstellen en ook minder kans hebben om opnieuw

slachtoffer te worden. De Wereldgezondheidsorganisatie schrijft dan ook voor dat elk slachtoffer best zo snel mogelijk na het geweld dergelijke zorg krijgt.

In de Belgische ZSG (naast Gent, zijn er ook nog in Antwerpen, Roeselare, Leuven, Brussel, Charleroi en Luik) wordt deze zorg verleend door speciaal daartoe opgeleide forensisch verpleegkundigen die samenwerken met en ondersteund worden door specialisten als spoedartsen, gynaecologen, urologen, pediaters, geriateren, psychiaters en speciaal hiervoor opgeleide ZSG-psychologen. Steunfiguren (zoals familie, partner of vrienden) die meekomen met een slachtoffer kunnen zelf ook terecht bij de forensisch verpleegkundige voor eerste opvang, uitleg en advies.

Het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, dat de ZSG coördineert, voorziet reeds een folder voor de ZSG in het Nederlands, Frans, Engels, Oekraïens en Russisch waarin de ZSG worden voorgesteld: wat kan het Zorgcentrum bieden en wie kan er wanneer terecht? Ook een toeleiding naar het dichtstbijzijnde Zorgcentrum is erin terug te vinden.

Slachtoffers van seksueel geweld, nood aan juridische ondersteuning

Uit de evaluatie van de werking van deze ZSG bleek dat er evenwel een lacune was rond de juridische begeleiding en opvolging van de slachtoffers die zich bij een ZSG aanmelden.

Een aparte brochure, naast de algemene over het ZSG, met meer info over de juridische aspecten van het slachtofferschap specifiek voor slachtoffers die zich aangemeld hebben bij het ZSG en die naast de medische ook een meer juridische ondersteuning behoeven, komt tegemoet aan deze lacune.

Bovendien betekent dit een grote meerwaarde in de hulpverlening aan deze slachtoffers en worden mede hierdoor hun gezondheid, hun veiligheid en hun rechten verzekerd.

Met een brochure over de juridische eerstelijnsbijstand en de diensten slachtofferonthaal kan het zorgpersoneel van de ZSG gericht en duidelijk toeleiden naar de juridische hulpverlening en kunnen slachtoffers begeleid worden in de overgang van de medische naar de juridische ondersteuning.

Slachtoffers van seksueel geweld, recht op begrijpelijke informatie en advies

Elk slachtoffer van seksueel geweld kan terecht bij een Zorgcentrum na Seksueel Geweld, 24 op 24 en 7 dagen op 7.

Niet enkel Nederlandstalige landgenoten melden zich aan bij het ZSG in Gent, ook anderstalige slachtoffers komen er terecht, zoals bijvoorbeeld Erasmusstudenten van over heel de wereld, nieuwe (anderstalige) inwoners en recent de oorlogsvluchtelingen uit Rusland en Oekraïne.

Aangezien deze slachtoffers onvoldoende of geen Nederlands kennen, beperkt de hulpverlening zich vaak tot het medische luik en psychologische luik en zijn zij niet of onvoldoende op de hoogte dat zij als slachtoffer hun juridische rechten verder kunnen uitputten.

Uit het ZSG jaarrapport (Fomenko E, Baert S, & Keygnaert I. (2022) Zorgcentra na Seksueel Geweld in België: Evolutief jaarrapport 2021-Universiteit Gent-ICRH) blijkt dat zeven percent van de slachtoffers nood had aan taalbijstand tijdens hun aanmelding op het ZSG in Brussel, Gent of Luik (2017-2021). In Gent ging dit om 4% .

Een brochure in het Nederlands met een vertaling in een andere taal (talen) kan deze slachtoffers helder informeren over de juridische mogelijkheden zodat zij hun rechten kunnen uitputten.

Ook de forensisch verpleegkundige van de ZSG, die een informatieopdracht¹ heeft, zal hierbij gebaat zijn.

Dergelijke brochure komt bovendien tegemoet aan de Europese richtlijn 2012/29/EU² die bevoegde autoriteiten, slachtofferhulporganisaties en herstelrechtorganisaties verplicht om informatie en advies, voor zover mogelijk, door middel van verschillende media te geven en op een manier die voor het slachtoffer begrijpelijk is en aan de bepalingen van het verdrag van Istanbul inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld.

Brochure juridische eerstelijnsbijstand en diensten slachtofferonthaal, andere talen

Het Agentschap Justitie en Handhaving zal het ZSG Gent ondersteunen door een brochure over de juridische eerstelijnsbijstand en de diensten slachtofferonthaal aan te reiken.

Op die manier kan het zorgpersoneel slachtoffers gericht en duidelijk toeleiden naar de juridische hulpverlening en kunnen deze slachtoffers begeleid worden in de overgang van de medische naar de juridische ondersteuning.

Met deze brochure wil het agentschap inspelen op een concrete maar afgebakende situatie. De bedoeling is dan ook om de brochure gericht te verspreiden. Ze zal niet standaard beschikbaar zijn voor iedereen, maar bij voorkeur voorbehouden worden voor personen met een beperkte verblijfsduur en nieuwkomers die nog niet de kans hebben gehad voldoende Nederlands te leren.

De forensisch verpleegkundige van het ZSG zal de brochure meegeven aan het slachtoffer of zijn/haar steunfiguren.

Opdat de doelgroep van niet-Nederlandssprekende slachtoffers over dezelfde informatie zou kunnen beschikken, voorziet het agentschap om de brochure “juridische eerstelijnsbijstand en diensten slachtofferonthaal” te laten vertalen in het Frans en het Engels.

De anderstalige brochures zullen niet meer of andere informatie meegeven dan de Nederlandse versie en zullen uitdrukkelijk vermelden dat het een vertaling betreft.

Voor de verspreiding ervan zal de forensisch verpleegkundige van het ZSG een weloverwogen keuze maken voor de brochure in de, voor het slachtoffer, meest begrijpelijke taal. Hiermee moet, ook voor deze beperkte doch kwetsbare doelgroep, de toeleiding naar de juridische ondersteuning verbeterd worden en dit komt de gezondheid en veiligheid van alle slachtoffers ten goede.

Langs deze weg leggen we u onze werkwijze graag voor zodat we zekerheid hebben dat de VCT deze verenigbaar acht met de taalwetgeving en we de brochure slachtofferonthaal volgens de voorgestelde aanpak kunnen laten drukken.”

*
* *

De gecentraliseerde diensten van de Vlaamse Regering, zoals het Agentschap Justitie en Handhaving, dienen overeenkomstig artikel 36, § 1, van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (GWHI) het Nederlands te gebruiken als bestuurs taal. Dit betekent dat de brochure aangehaald in de vraag om advies enkel gesteld kan zijn in het Nederlands.

De Nederlandse afdeling van de VCT heeft echter in verschillende adviezen gesteld dat zij er zich van bewust is dat administraties en openbare diensten heden ten dage regelmatig in contact komen met een anderstalig publiek door de aard van de dienstverlening en door specifieke projecten die door hen worden ontwikkeld, bijvoorbeeld in het kader van integratie. Het gebruik van vreemde talen, naast de door bij koninklijk besluit van 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken (Bestuurs taalwet) of door de GWHI voorgeschreven ta(a)l(en), kan in uitzonderlijke gevallen noodzakelijk zijn.

In zijn advies nr. 62.411/2/AV van 2 maart 2018 over een voorontwerp van wet ‘houdende oprichting van het Brussels International Business Court’ stelde de afdeling Wetgeving van de Raad van State meer expliciet het volgende :

“Uit het geheel van de voorgaande overwegingen besluit de Raad van State dat in beginsel de openbare diensten – en ook de rechterlijke macht – de officiële talen dienen te gebruiken, doch dat het gebruik van een andere taal kan worden geregeld voor zover het gebruik van de officiële taal of de officiële talen onmogelijk blijkt te zijn uit de aard der zaak of voor zover de behoeften van de diensten of van het algemeen belang het gebruik van andere talen noodzakelijk maken. Indien aan die voorwaarde is voldaan, kan het gebruik van een andere taal worden geregeld, onder de bijkomende voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan de voorrang van de taal of de talen van het gebied (artikel 4, eerste lid, van de Grondwet) en dat geen afbreuk wordt gedaan aan het gelijkheidsbeginsel en het discriminatieverbod (artikelen 10 en 11 van de Grondwet).”

De VCT heeft in haar adviespraktijk gesteld dat uitzonderlijk voor specifieke projecten een andere taal of talen kunnen worden gebruikt naast de officiële talen die door de Bestuurs taalwet worden voorgeschreven in het geval dat dit absoluut noodzakelijk is in het algemeen belang (cf. VCT-adviezen nrs. 49.138 van 30 juni 2017;47.055 van 18 september 2015 en 50.366 van 9 november 2018).

Aangezien het gebruik van vreemde talen enkel uitzonderlijk of als overgangsmaatregel kan worden gebruikt, zal dit gebruik aldus zoveel mogelijk beperkt dienen te worden in zowel omvang als tijd. Dit betekent onder meer dat dit gebruik van andere talen dient te worden beperkt tot de inwoners die zich in een eerste integratiefase bevinden en nog niet de gelegenheid hadden voldoende Nederlands te leren en te leren kennen. De bepaling van het feit of iemand al dan niet de gelegenheid had om voldoende Nederlands te leren en te leren

kennen dient in elke situatie per individu of groep individuen afzonderlijk te worden beoordeeld.

Het gebruik van vreemde talen mag geen afbreuk doen aan de voorrang van het Nederlands in het Nederlandse taalgebied of aan het Nederlandstalig karakter van het Nederlandse taalgebied, zoals gewaarborgd in artikel 4 G.W. De tekst dient derhalve in eerste plaats opgesteld te zijn in de opgelegde taal, *in casu* het Nederlands, zodat het duidelijk is dat de inwoners over dezelfde informatie beschikken in de opgelegde taal of talen. De anderstalige tekst wordt beschouwd louter als een vertaling van de tekst in de officiële taal. Daarom moet in de anderstalige teksten duidelijk aangegeven staan dat het een vertaling betreft en dient de Nederlandse tekst de folder vooraftegaan op de tekst in de andere ta(a)l(en).

Luidens artikel 19 van het verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld nemen de partijen de wetgevende of andere maatregelen die nodig zijn om te waarborgen dat slachtoffers tijdig adequate informatie ontvangen in een taal die zij begrijpen over de beschikbare vormen van ondersteuning en wettelijke maatregelen.

De VCT is van oordeel dat de vertaling van de Nederlandstalige brochure betreffende de informatie over juridische bijstand en slachtofferonthaal aan anderstalige slachtoffers van seksueel geweld in vreemde talen noodzakelijk is in het algemeen belang aangezien dit slachtoffers van seksueel geweld in staat stelt om informatie te ontvangen opdat zij hun rechten kunnen uitputten en er tegemoet wordt gekomen aan de eisen die worden gesteld in de internationale mensenrechtenverdragen. De verspreiding van de vertaalde brochure dient worden beperkt tot slachtoffers van seksueel geweld, die ofwel woonachtig zijn in het buitenland, ofwel zich in een eerste integratiefase bevinden en nog niet de gelegenheid hadden voldoende Nederlands te leren en te leren kennen.

Hoogachtend,

De Voorzitter van De Nederlandse
afdeling

T. BAERT